

“นายดัน” กับ “ความดัน” ของคนใต้: อดีต ปัจจุบัน และการเปลี่ยนแปลง

ข้อโต้แย้งเรื่องตัวตนคนใต้กับความเป็น “พวก”

ชวน เพชรแก้ว เคยกล่าวถึงตัวตนคนใต้ว่า คนใต้ “...พูดจาได้ตอบตรงไปตรงมา โผงผาง ไม่ถนอม น้ำใจหรือรักษามารยาทในการพูดกับคู่สนทนา เจรจา ได้ตอบเฉียบแหลม ไม่ยอมรับอะไรง่าย ชอบแสดง ตนว่าเป็นคนกว้างขวาง กล้าได้กล้าเสีย รักศักดิ์ศรี และพิทักษ์พวกพ้องเครือญาติ ไม่กระตือรือร้น ชอบ ทำตัวเป็นหัวเรือใหญ่หรือเป็นนักเลง คำนึงประโยชน์ เฉพาะหน้าและเอาตัวรอด รักสนุก เกียจคร้าน ชอบจับกลุ่ม ผูกพันกับตัวบุคคล รักและผูกพันกับ ถิ่นกำเนิด” ลักษณะแบบนี้ดูเหมือนจะกลายเป็น แม่แบบสำเร็จรูปที่ใช้อธิบายความเป็นคนใต้ที่ในปัจจุบันก็ยังปรากฏให้เห็น

ในช่วงที่การเมืองของความขัดแย้งคุกรุ่น คนใต้ซึ่งมีท่าทีสนับสนุนฝ่ายอนุรักษ์นิยมอย่าง เด่นชัดก็ถูกตั้งคำถามถึงสำนักทางการเมืองที่ก้าวหน้า โดยในช่วงราวเดือนมีนาคม 2558 นิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้เขียนบทความวิเคราะห์พรรคประชาธิปัตย์ (ซึ่งถูก เหมาว่าเป็นพรรคของคนใต้หรือพรรคสะท้อน) กระเทือน ต่อสำนักความเป็นคนใต้ในหมู่ได้นิยม กลุ่มหนึ่ง

นิธิ เอียวศรีวงศ์ เสนอว่าอัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ ถูกสร้างขึ้น คนอื่นสร้างให้บ้าง ตัวเองสร้างให้ตัวเอง บ้าง จะยึดถืออัตลักษณ์เป็นตัวตนจริงๆ ของคนใต้จึง ไม่ได้ เพราะอัตลักษณ์ไม่ได้เกิดจากการสังเกตการณ์ อย่างเป็นภววิสัย แต่เกิดขึ้นจากการสร้างตัวตนใน บริบททางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมอย่างหนึ่ง เพื่อทำให้ตัวมีอำนาจต่อรองกับคนอื่นได้มากขึ้น หน้าที่ของอัตลักษณ์คือการสร้าง “พวก”

นอกจากนั้น นิธิยังได้อธิบายความกระตือรือร้น ที่จะสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมแบบใหม่ของ คนใต้ ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงว่าทุนนิยมที่ เปลี่ยนแปลงกระทบต่อภาคใต้แตกต่างจากภาคอื่น

รวมถึงการตั้งภูมิลำเนาแบบแยกหลังคาเรือนมา แต่โบราณ คนใต้จึงมีลักษณะปัจเจกสูงกว่าคนภาคอื่น เมื่อต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่จึงจับใจที่จะสร้าง “พวก” ทำให้ในช่วงของความเปลี่ยนแปลงสู่การเมืองแบบเลือกตั้ง พรรคประชาธิปัตย์ (ปชป.) ประสบความสำเร็จในการกวาดคะแนนของคนใต้มาได้มากกว่าทุกพรรค โดยการใช้อัตลักษณ์ของคนใต้มาเป็นเครื่องมือทางการเมือง คือทำให้คนใต้รู้สึกว่าการพรรคประชาธิปัตย์คืออัตลักษณ์อีกอย่างหนึ่งของคนใต้

อย่างไรก็ดี นิธิเห็นว่าปัจจุบันสังคมไทยได้พัฒนา “พวก” แบบใหม่ชนิดอื่นขึ้นมาอีกมากมาย ซึ่งอาจทำให้ความหมายของ “พวก” แบบเก่าที่พรรคประชาธิปัตย์เคยใช้เป็นเครื่องมือเชื่อมคลายลง “พวก” แบบใหม่เหล่านี้มีบทบาทต่อรองได้ดีกว่าพรรคการเมืองซึ่งสร้าง “พวก” ที่มีฐานอยู่ที่ถิ่นกำเนิดในภาคเดียวกัน แม้แต่เมื่อรวมพรรคการเมืองเข้าไปด้วยแล้ว ก็ลดอำนาจในการต่อรองลงไปเรื่อยๆ และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดในสังคมไทยก็เกิดในภาคใต้เหมือนกัน

ดังที่กล่าวแล้ว “พวก” แบบใหม่ชนิดอื่นให้อำนาจต่อรองได้มากกว่า “พวก” ที่มีฐานอยู่ที่ถิ่นกำเนิดร่วมกัน ถ้ามองในภาคใต้ได้เกิด “พวก” แบบใหม่ชนิดอื่นตอบสนองต่อปัญหาเฉพาะหน้าของกลุ่มที่อยู่ใน “พวก” กว่าพรรคการเมืองแน่นอน “พวก” ชนิดนี้กำลังเติบโตต่อไปเรื่อยๆ โดยไม่สัมพันธ์กับพรรคการเมืองมากนัก นิธิ *เอียวศรีวงศ์* สรุปในตอนท้ายว่าคืออัตลักษณ์ของคนใต้กำลังเปลี่ยน พรรคการเมืองที่หากินอยู่กับอัตลักษณ์เดิมนี้อาจปรับนโยบายของตนอย่างไร จึงจะสามารถยึดกุมหัวใจของคนใต้ได้ต่อไป

ข้อเสนอของนิธิแม้จะยืนอยู่บนฐานของการเรียกร้องให้พรรคประชาธิปัตย์ปรับตัวเพื่อตอบสนอง

ตัวตนแบบใหม่ของคนใต้ที่ต่อไปอาจจะไม่รักดีต่อพวกเขาอีกแล้ว แต่ก็ถูกโต้แย้งโดยนักวิชาการในท้องถิ่นภาคใต้จำนวนหนึ่ง ท่าทีที่น่าสนใจได้แก่ *จรรยา หยุทอง* นักเขียนและนักวิชาการด้านวัฒนธรรม แห่งสถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ ที่ได้เสนอบทความ ในASTV ผู้จัดการออนไลน์ เรื่อง “ตัวตนของคนใต้” ว่า การเมืองในระบบประชาธิปไตยของคนใต้ มีลักษณะเฉพาะออกไปจากภาคอื่นๆ ซึ่งได้รับการยอมรับว่าคนใต้มีความตื่นตัวทางการเมืองสูง และมีทัศนคติทางการเมืองที่ทันสมัย เช่น เลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองเดียวกันเกือบทั้งภาค เลือกพรรคการเมืองเก่าแก่คือพรรคประชาธิปัตย์มาโดยตลอด

ระบบอุปถัมภ์

ก็เป็นอีกวิธีการหนึ่ง

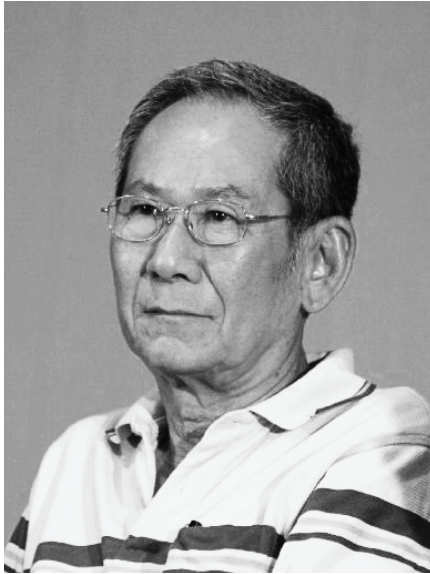
ในการสร้างบารมีทางการเมือง

ซึ่งทั้งหมดมาจากระบบ

ความสัมพันธ์ทางสังคม

และวัฒนธรรม

นิตี เอี่ยมศรีวงศ์

เหตุที่เป็นเช่นนี้ จรูญวิเคราะห์ว่าเพราะมีรากฐานมาจากสังคมปักษ์ใต้เป็นสังคมเครือญาติ ใครมีญาติมากก็มีพวกมากสามารถทำอะไรก็ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการก้าวเข้าสู่อำนาจทางการเมือง ระบบเครือญาติมีที่มาทั้งญาติที่สืบสายโลหิต การผูกคองเพื่อขยายอิทธิพลและผลประโยชน์ตามภูมิปัญญาการขยายอำนาจ การปกป้องตนเองและเครือญาติ

นอกจากนั้นระบบอุปถัมภ์ก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งในการสร้างบารมีทางการเมือง ซึ่งทั้งหมดมาจากการเป็นระบบความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมค่อนข้างเห็นได้ชัดว่า จรูญ อยุธยา เห็นว่าการสร้างตัวตนคนได้ว่าเป็นผลมาจากระบบความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมที่อยู่บนพื้นฐานของความมีลักษณะร่วมสายเลือด หรือร่วมทางวัฒนธรรมที่ใกล้ชิด สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่มีส่วนสำคัญในการสร้างความเป็น “พวก” ให้กับคนได้ ขณะที่ในความเห็นของนิตี สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เงื่อนไขของความ เป็นญาติมิตร หรือความผูกพันทางสายเลือดไม่ได้

เป็นเงื่อนไขเดียวที่จะทำให้คนได้รู้สึกเป็น “พวก” กับใคร หรือของใครอีกต่อไป แต่กลับมีเงื่อนไขอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น ความเป็น “พวก” ทางผลประโยชน์ส่วนรวม ความเป็น “พวก” บนพื้นฐานของการเคลื่อนไหวแบบประชาสังคม

กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ จรูญ นั้นให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ที่ค่อนข้างแข็งตัวกระทั่งอาจจะเรียกว่า “เอกลักษณ์” ได้มากกว่า “อัตลักษณ์” ส่วนนิตี มองว่าอัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ไม่แข็งตัว

อย่างไรก็ดีทั้งสองแนวคิดที่ได้แย้งกันนี้ก็ยังมีความจตุรมุมสำคัญ คือการนำเอาบริบทแวดล้อมทั้งทางสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองของภาคใต้ในอดีตเข้ามาหาต้นสายปลายเหตุเพื่ออธิบายความเป็นตัวตนคนได้ หากแต่ นิตี เอี่ยมศรีวงศ์ มองในมุมที่เพิ่มเติมออกจากความเป็นอดีตในบริบทของความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทย การสร้างพวกแบบใหม่ เพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองต่ออำนาจรัฐแทนที่จะไปยึดติดกับความเป็นพวกแบบพรรคการเมือง

กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ สำหรับนิตีแล้ว เขามองว่าอัตลักษณ์เป็นสิ่งที่เคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลง ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ที่เจ้าของอัตลักษณ์นำตัวเองเข้าไปเชื่อมโยง หรือที่เข้ามาเชื่อมโยงกับเจ้าของอัตลักษณ์เอง

จากข้อโต้แย้งตัวตนคนได้ กับความเป็น “พวก” ผู้เขียนเกิดความสนใจต่อประเด็นอัตลักษณ์ความเป็นคนได้ และเห็นว่าร่องรอยความเป็นคนได้อาจเห็นได้ชัดเจนขึ้นหากเราพิจารณาจากวรรณกรรมเก่าๆ ของชาวใต้ จึงนำเอาวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง “นายตัน” ของชาวนครศรีธรรมราช มาค้นหาคำตอบถึงความ เป็นตัวตนคนได้ผ่านตัวบทวรรณกรรมและขนบของการประพันธ์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะตัวตนคนได้ ในอดีต

นายตันวรรณกรรมท้องถิ่นของชาวนครศรีธรรมราช

นายตัน บางทีก็เรียกว่า นายตัน หรือ นายตัน (ในบทความนี้จะเรียก “นายตัน”) เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นของชาวนครศรีธรรมราช เคยจัดพิมพ์แจกในงานทำบุญฉลองอายุครบ 6 รอบของนายเซวงไชยานุพงศ์ เมื่อ พ.ศ. 2510 จากคำนำบอกว่าผู้แต่งคือขุนสิทธิ เดิมต้นฉบับเขียนบนที่กลงในสมุดข่อยต้นฉบับเป็นของวัดท่าเสริม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ระยะเวลาที่แต่งนิทาน สันนิษฐานว่าน่าจะแต่งมานานถึง 150 ปี โดยพิจารณาจากที่เรื่องได้กล่าวถึงนายเรือง นาน และนายกลอย ซึ่งนายเรือง นาน มีชีวิตอยู่ในช่วงรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 3

ลักษณะคำประพันธ์เรื่องนายตันเป็น “กลอนสวด” อันประกอบด้วยฉันทลักษณ์ 3 ชนิดคือ กาพย์ยานี 11 กาพย์ฉบัง 16 และกาพย์สุรางคนางค์ 28

“นายตัน” จัดอยู่ในวรรณกรรมประเภทหัตถคดี มีมุขตลกที่ปราศจากความหยาบโลน (ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้, 2521, 2-5) นอกความสนุกสนานในตัววรรณกรรมแล้ว ยังแทรกประเพณีและความเชื่ออาทิ เช่น เรื่องการแต่งงาน ตั้งแต่การไปสู่ขอ การจัด

ขันหมาก การตระเตรียมงาน จนถึงการเข้าเรือนหอ แต่สิ่งที่เหนือไปกว่าการสอดแทรกประเพณีและความเชื่อของคนได้ในตัววรรณกรรมแล้ว นายตันยังสื่อแสดงให้เห็นภาพแทนแห่งตัวตนความเป็นคนได้ในยุคสมัยนั้นอยู่หลายประการ เช่น ลักษณะนิสัยใจคอของคนได้ ความเป็นพรรคพวกเพื่อนฝูง ชอบเรื่องตลกเฮฮา ความเชื่อมั่นศรัทธาในพุทธศาสนา ฯลฯ ดังจะกล่าวต่อไป

เรื่องของนายตันที่เป็นคนตาบอดใส รูปร่างหน้าตาดี ทางบ้านก็มีฐานะดี เป็นคนชอบคบเพื่อนคบฝูง และมีไหวพริบปฏิภาณเลิศ สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างแยบยล (แก้ตัว) นายตันอยากได้นางรั้งไรเป็นภรรยา จึงบอกกล่าวพ่อแม่ของตน ให้ไปสู่ขอและนัดวันแต่ง โดยฝ่ายนางรั้งไรไม่รู้ว่าตาบอด เมื่อถึงวันแต่งงานนายตันพยายามกลบเกลื่อนไม่ให้ใครรู้ได้ว่าตนเองตาบอด โดยใช้สติปัญญาและไหวพริบต่างๆ ของตนแก้ปัญหาเมื่อขบวนขันหมากมาถึงบ้านเจ้าสาว เจ้าภาพขึ้นบนบ้าน นายตันกลับนั่งตรงนอกชาน เมื่อคนทักนายตันจึงแก้ตัวว่า “...เพื่อนบอกว่าฉาน ตีนติดซีไก่อ้น้ำลึกน้อย ล้างให้เรียบร้อย จึงค่อยคลาไคล...”

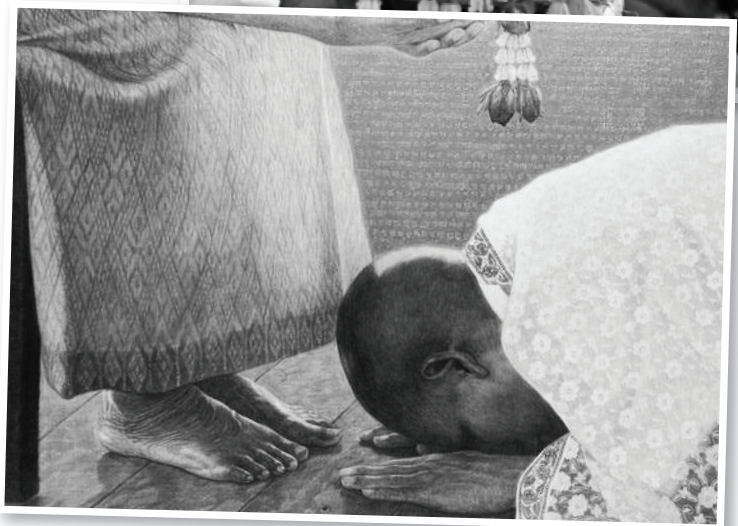

วัดท่าเสริม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

หลังจากอยู่กินกับนางรั้งไร วันหนึ่งนางรั้งไรจัด
ล่ำรับไว้ให้แล้วลงไปทอผ้าใต้ถุนบ้าน นายตันเข้า
ครัวหาข้าวกินเอง ทำข้าวหกริยาราดลงใต้ถุนครัว
นางรั้งไรร้องทักว่าเข้าวทำไม นายตันจึงแก้ตัวว่า
“...เปิดไก่อเล็กน้อย บ้างย่อยบ้างเพลี่ย
ตัวผู้ตัวเมีย ผอมไปสิ้นที่ ออกเหมือน
คมพรว้า แต่เพียงเรามา มีขึ้นดิบดี
หว่านลงทุกวัน ชิงกันอึ่งมี กลับว่าเรา
นี้ซึ่งโกรธโกรธา...”

วันหนึ่งนางรั้งไรให้นายตันไปไถนา
นายตันบังคับวัวไม่ได้ วัวหักแอกหักไถ
หนีเตลิดไป นายตันจึงเที่ยวตามวัว ได้ยิน
เสียงลมพัดใบไม้แห้งชายป่า เข้าใจว่า
เป็นวัว จึงวิดน้ำเข้าใส่เพื่อให้วัวเชื่อง
นางรั้งไรมาเห็นเข้าจึงถามว่าทำอะไร
นายตันได้แก้ตัวว่า “...พี่เดินไปตามวัว
ประวังแต่นแล่นไม่ทัน จะเอาไฟหาไม้ไฟ วิดน้ำใส่
ตายเหมือนกัน ครั้นแม่บินออกพลัน เอารังมันจมน้ำ
เสีย...”

ต่อมาเรื่องเล่าว่านายตันจะกินหมาก แต่ใน
เขียนหมากไม่มีปูน จึงร้องถามนางรั้งไร นางบอก
ที่วางปูนให้ แต่นายตันหาไม่พบ ได้ร้องถามอีกหลาย
ครั้งแต่ก็ยังหาไม่พบ นายตันจึงร้องทำให้นางรั้งไร
ขึ้นบ้านมาดู หากปูนมีตามที่บอก จะยอมให้นางรั้งไร
เอาปูนมาทาทายีตา นางรั้งไรจึงเอาปูนมาทาทายีตา
นายตัน นายตันถือโอกาสจึงร้องบอกว่าตาบอด
เพราะปูนทาทายีตา นางรั้งไรจึงต้องหามารักษาจนตาหาย
ด้วยความฉลาดหลักแหลมของนายตันทำให้นายตัน
สร้างฐานะให้ครอบครัวจนร่ำรวยและมีลูกชายกับ
นางรั้งไรหนึ่งคน ครอบครัวอยู่เย็นเป็นสุข ท้ายที่สุด
ของเรื่องนายตันสำนึกในเวรกรรมที่เคยสร้างมา
ขอนางรั้งไรบวชเป็นพระเพื่อชดใช้เวรกรรม นางรั้งไร
เห็นดีเห็นงามจึงสนับสนุนให้บวชแต่โดยดี

ตัวตบคนได้ในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง “นายตัน”

วรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องนายตันที่สื่อแสดงให้เห็นภาพแทนแห่งตัวตนความเป็นคนได้ในยุคสมัยนั้นอยู่หลายประการ เช่น ลักษณะนิสัยใจคอของคนได้ ความเป็นพรรคพวกเพื่อนฝูง ชอบเรื่องตลกเฮฮา ความเชื่อมั่นศรัทธาในพุทธคำสอน ภาพแห่งตัวตนคนได้ประการแรกจากวรรณกรรมท้องถิ่น

วรรณกรรมเรื่องนี้มีรูปแบบเหมือนกับวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องอื่นๆ เช่น นางอุทัย คำกาพย์ พระสุธน-นางมโนห์รา จันทาคด คำกาพย์ วันคาร คำกาพย์ ฯลฯ คือการเริ่มต้นด้วยบทไหว้ครู จนเป็นขนบทางวรรณกรรมของท้องถิ่นภาคใต้ ที่สื่อแสดงให้เห็นความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ทั้งพ่อแม่ ครูบาอาจารย์ ซึ่งมีปรากฏอยู่ในวรรณกรรมเรื่องนายตันด้วยเช่นเดียวกัน ดังตัวอย่าง

“...หัดถึงบังคมคัล อภิวันท์ครูอาจารย์
ผู้มีปัญญญาณ ในวิหารชานาญครัน
ฉานสิทธิ์คิดจักแจ้ง แต่งเรื่องราวกล่าวให้ชัน
ขอเชิญดำเนินผัน มาสิงสู่อยู่ในทรวง
จักแจ้งแต่งข้อใด ให้น้ำใจใสแผ้วช่วง
คือแก้วจินดาดวง มาตั้งไว้ในพานทอง
ขอขอบคุณอุปัชฌาย์ กรรมวาจาท่านทั้งสอง
คุณบิดุมารท่านอุ้มท้อง ทรวงคุณเลิศเกิดเกศ...”

จะเห็นได้ว่า นายตัน ได้สืบทอดขนบทาง
วรรณกรรมของท้องถิ่นภาคใต้ที่มักเริ่มต้นเรื่องด้วย
บทไหว้ครู ระลึกถึงบุญคุณของครู และบุญคุณของ
พ่อแม่ผู้เลี้ยงดูตนมา สิ่งนี้สื่อแสดงให้เห็นตัวตน
คนได้ในเรื่องความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

นอกจากนี้ลักษณะนิสัยใจคอของคนใต้ได้อีก
อย่างหนึ่ง คือ การไม่ชอบความเรื่องมากหรือ
มากเรื่องมากความ ในตัวบท “นายตัน” ตอนที่ไป
สู่ขอนางจริง “ยาย” แม่ของนายตันพูดตกลงเรื่อง
วันยกขันหมากมาหมั้นหมายและวันแต่งงานกับแม่
ของฝ่ายสาวว่าให้มาในคราวเดียวกัน ดังตัวอย่าง

“...ขันหมากนั้นหนา จะให้มาสักกี่ที่
หรืออย่าเข้าชี้ มาทีเดียวกัน
ทั้งบุญตากทาง สองหนสามอย่าง
ลำบากกายัน ตามน้ำใจน้อง
ปรองดองหากัน จะให้สั้นก็สั้น
จะให้ยาวก็ยาว
ทองสาวที่ นื่องคิดเช่นนี้
มิให้ชู้ฉาว โจอแจจอจน
คนหนคนคราว อย่าให้ยืดยาว
มาคราวเดียวกัน...”

จากตัวอย่างในข้างต้นอาจเป็นเครื่องยืนยันได้
ว่าลักษณะนิสัยใจคอของคนใต้ได้ว่าเป็นคนไม่ชอบ
ความเรื่องมากหรือมากเรื่องมากความ จากคำว่า
“อย่าเข้าชี้” คำภาษาไทยถิ่นใต้ซึ่งหมายความว่าอย่า
มากเรื่องมากความ ให้ยกขันหมากมาในคราวเดียว
กันอย่าให้ยืดยาว เน้นความเรียบง่ายไม่มีพิธีรีตอง
ให้วุ่นวาย ให้ถือเอาความสะดวกเป็นหลัก

ลักษณะเด่นอีกอย่างหนึ่งในวรรณกรรมท้องถิ่น
เรื่องนี้ คือ เรื่องของการจัดแจงเตรียมงานแต่งของ
นายตัน ซึ่งมีเพื่อนบ้านใกล้เคียงและเพื่อนต่าง
หมู่บ้านมาช่วยตระเตรียมงานแต่งให้ลุล่วง ซึ่งบอก
ถึงตัวตนคนใต้ที่ให้ความสำคัญกับพวกพ้องในการ
พึ่งพาอาศัยกันอย่างมิตรไมตรี ดังตัวอย่าง

“...นางแดงกับนางคำ นางทองคำกับนางมี
นางหอยฝอยทองดี แแปดคนนี้มีปัญญา
จัดแจงแต่งข้าวของ เขียนพานทองของนานา
หาไม้ไปซื้อมา ทั้งเช็ดหน้าปากขันหมาก
นายตันนั่งทำเชิง นั่งหน้าเล็งเหมือนดานถาก
เพื่อนฝูงเขามามาก กล่อมขันหมากให้ชื่นชม...”

แต่ตอนจบของเรื่องก็บอกถึงความสำนึกผิดของนายตัน
ก็ถึงแม้ว่าจะว่าเขาจะมีความฉลาด มีไหวพริบและปฏิภาณเก่งกาจขนาดไหน
แต่เมื่อนำไปใช้ในทางที่ผิด
เบียดเบียนคนอื่น ก้ายที่สุดแล้ว คนได้ก็ถูกวรรณกรรมสั่งสอน
ให้รู้สึกสำนึกผิดถึงกรรมที่เคยทำมา

วัฒนธรรมการถ้อยทีถ้อยอาศัยและการช่วยเหลือ “ออกแรง” หรือ “ออกปาก” ซึ่งเป็นสำนวนของคนใต้เรื่องขอแรงจากเพื่อนบ้านโดยไม่ต้องใช้เงินในการจ้างวาน ความเป็นพวกพ้องคนบ้านเดียวกัน และการคบค้าสมาคมคนต่างถิ่น ซึ่งปรากฏใน ตำนานวรรณกรรมด้วย เช่น การขอแรงนางปริกที่อยู่บ้านวัดโพธิ์เสด็จ นายไชยอยู่ในเมือง นายขวัญบ้านสะเตียน นายมากวัดสระเรียง ให้มาช่วยงานแต่งของนายตัน สื่อความเป็นตัวตนอย่างเห็นได้ชัด

นอกจากที่กล่าวมาในข้างต้นเรื่องความเป็นตัวตนคนใต้ เรื่องความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ เรื่องการไม่ชอบความเรื่องมากหรือมากเรื่องมากความ ความเป็นพวกพ้องคนบ้านเดียวกัน และการคบค้าสมาคมคนต่างถิ่น ซึ่งมีปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่อง “นายตัน” แต่โดยความตั้งใจของผู้แต่งที่แต่งเรื่องนี้ขึ้นมาเพื่อให้เป็นเรื่องอ่านเล่นให้ความบันเทิงในยามว่างเว้นจากการทำงาน ดังความว่า

“...เล่าเรื่องนายตาบอด
ข้ามมาจำได้มา
ครั้นขึ้นแต่ไถนา
ยามจนคนซื้อคร้าน
ทำให้เด็กฟังบ้าง
กินข้าวแล้วนอนนิ่ง

ฟังปากหรือคนหัวฮา
ว่าไว้เล่นเป็นนิทาน
มาเที่ยวสายได้สวดอ่าน
บายหัวใจใฝ่ทุกสิ่ง
ไม่อดอ้างว่าตามจริง
ไม่มีการอ่านเล่นพลาบ...”

เนื้อเรื่องแสดงถึงควมมีไหวพริบปฏิภาณของ นายตันในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า สร้างความ ตลกขบขันแก่ผู้อ่านเป็นหลัก แต่ตอนจบของเรื่อง ที่ บอกถึงความสำนึกผิดของนายตัน ที่ถึงแม้ว่าจะว่า เขาจะมีความฉลาดมีไหวพริบและปฏิภาณเก่งกาจ ขนาดไหน แต่เมื่อนำไปใช้ในทางที่ผิดเบียดเบียนคน อื่น ทำยที่สุดแล้ว คนได้ก็ถูกวรรณกรรมสั่งสอนให้ รู้สึกสำนึกผิดถึงกรรมที่เคยทำมา ดังที่นายตันได้จึง ขอบวชเพื่อชดใช้เวรกรรมของตนเอง สิ่งนี้อาจเป็น วิธีการมองโลกของคนได้อีกอย่างหนึ่ง นั่นคือ การ ไม่ยกย่องและเชิดชูคนกระทำผิดต่อศีลธรรมอันดี งาม ถึงแม้ว่าเขาผู้นั้นจะมีความรู้เก่งกาจขนาด ไหนก็ตาม

จากที่กล่าวมาทั้งหมดอาจทำให้เห็นภาพลง ของความเป็นคนได้บ้างพอสมควร

ทั้งนี้ที่กล่าวมาเรื่องความเป็นตัวตนคนได้ เป็นการพิจารณาผ่านภาพแทนจากวรรณกรรมที่อง ถิ่นภาคใต้ เรื่อง “นายตัน” ซึ่งแต่งขึ้นมา ประมาณ 150 ปีที่แล้วตามข้อสันนิษฐานที่กล่าวมาในข้างต้น

แต่หากพิจารณาอัตลักษณ์ในยุคที่มีความ เปลี่ยนแปลงโลกแห่งข้อมูลข่าวสาร อำนาจของ วาทกรรม สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยส่งผลให้ตัวตนและ กระบวนการสร้างตัวตนคนได้อาจเปลี่ยนไปจาก เดิมที่เคยเป็นมาเมื่อ 150 ปีที่แล้ว ความเป็นตัวตน คนได้ในปัจจุบัน อาจเป็นตัวคนได้ที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ เพื่อวัตถุประสงค์ เป็นเพราะกระบวนการสร้างตัว ตนย่อมแปรเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ■

“เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป คนก็แปรเปลี่ยนตามทิศทางแห่งอำนาจ”

เอกสารอ้างอิง

จรรยา หยุทอง. (2558). “การเมืองวัฒนธรรมของคนใต้”. **ASTVผู้จัดการออนไลน์**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.manager.co.th/South/ViewNews.aspx?NewsID=9580000017478>. 20 มีนาคม 2558.

จรรยา หยุทอง. (2558). “ถ้าคนใต้ไม่น่าคบ” แล้วคนภาคไหนน่าคบบ้าง?. **ASTVผู้จัดการออนไลน์**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.manager.co.th/South/ViewNews.aspx?NewsID=9580000019372>. 20 มีนาคม 2558.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2558). “พวกของคนใต้กับ ปชป”. **มติชนออนไลน์**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1424084952. 20 มีนาคม 2558.

ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้. (2521). **นายตัน-วันคาร-ลิลิตโสพิศนิมิต วรรณกรรมกวีของชาวเมือง นครศรีธรรมราช/ ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช: ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช.**

